

29
DISPUTATIO
ETHICA
DE
PUGNA APPETITUS

ET
RATIONIS RECTÆ,
QUAM
DEO TRINUNO ADIUVANTE,
CONSENSU
AMPLISSIMÆ FACULTATIS
PHILOSOPHICÆ

IN ILLUSTRIS AD LANUM HASSO-GIESSENA
UNIVERSITATE

SUB PRÆSIDIO

VIRI NOBILISSIMI, AMPLISSIMI ET EXCELLENTISSIMI

DN. M. JOHANNIS VVEISSEN,

PHILOSOPHIÆ PRACTICÆ P. P. MERITISSIMI,
FUTURI ACTUS MAGISTERIALIS
PROMOTORIS RITE DESIGNATI, PATRONI,
FAUTORIS ATQVE PRÆCEPTORIS SUI,

Eâ, quâ par est, animi observantiâ submissè devenerandi

*Pro honoribus & Privilegiis MAGISTERII
legitimè consequendis*

Publico omnium candidè Philosophantium examini
submittit

PAULUS LINSIUS, Marpurgensis Hassus

A. & Resp.

Ad diem Augusti

In aroaterio Philosophorum, horis consuetis.

GIESSEÆ, Typ. JOSEPHI DIETERICI HAMPELII, Acad. Typ. Ord.

Philos.

C.

233, 6

ACADEMIÆ GIESSENÆ p. t. RECTORI
MAGNIFICENTISSIMO
ILLVSTRISSIMO & GENEROSISSIMO
COMITI AC DOMINO

DN LUDOVICO FRIDERICO,
COMITI DE WIED, DOMINO IN
RUNCKEL, YSENBURG &
MASSAU, &c.

COMITI AC DOMINO MEO GRATIOSISSIMO.

PRÆSTRENVO ET GENEROSO

DN. LUDOVICO BALTHASARI
à VVEITOLSHAUSEN dicto Schrautenbach/
EQVITI HASSIACO NOBILISSIMO,
MECOENATI MEO COLENDISSIMO.

Ut &

*VIRIS Magnifico, Consultissimo, Pl. Reve-
rendo, Amplissimis & Excellentissimis*

DN. GREGORIO TÛLSNERO, J. U. D.
ejusdemq; in alma hâc P.P. ordinario Celeberrimo, Comiti
Palatino Cæsareo gravissimo, CONSILIARIO HASSO-
DARMSTADINO.

DN. PHILIPPO LUDOVICO
HANNEKENIO, S.S. Theologiæ DOCTORI,
ejusdemq; ut & Oratoriæ P.P. clarissimo

*Dn, Promotoribus, Fautoribus atq; Præceptoribus
summè devenerandis*

Disputationem hanc in humilis subjectionis indicium,
grati & observantis animi signum, offero

Respondens.

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

B. C. D.

Um præceps sit natura mortalium ad explendam animi libidinem, & idcirco sæpissimè instar equi recalcitrantis recto rationis dictamini reluctetur, hinc operæ pretium me facturum esse confido, si in pugnam illam penitus paulò inquiram: Quod dum facio, omnium mihi æquum iudicium exoratum volo.

T H E S I S I.

C Um autem ante omnia vocabula ab æquivocationibus sint liberanda, ne ambiguitate terminorum in progressu decipiar, idem facturum sum, initiò quidem sumpto à vocabulo pugnae. *Pugna* enim alia logica est, eaque vel incomplexa vel complexa; alia physica, alia moralis audit. *Logica* illa *incomplexa* inter terminos simplices est, qui non possunt de eodem singulari secundum idem, ad idem & eodem tempore simul prædicari. *Complexa* verò est pugna duarum enunciationum, in quibus idem de eadem re affirmatur & negatur. *Physicam* quod concernit, (de morali enim, quid sit, in seqq. tractabitur) quamvis anxie, in

quo ejus natura vertatur, disputent Philosophi, nos tamen lites illas jam nostras non facturi simpliciter eam describimus, quòd consistat in qualitatibus contrariarum mutuâ in se actione.

§. 2. *Appetitus* vocabulum quod attinet, illud etiam non unò accipitur modò: Appetitus enim est vel elicitus vel innatus: *Innatus* nihil aliud est, quàm naturalis alicujus rei propensio, quam unaquæque res habet in aliquod bonum, estque in potentiis activis naturalis agendi facultas, in passivis naturalis capacitas. *Elicitum* quod attinet, in eo distinguimus ipsam appetendi facultatem ab ipsâ appetitione. Ipsa appetendi facultas seu ipsa potentia appetens, quæ deinde vel animalis vel rationalis est; si generaliter de appetitû innato loquamur, etiam innata est, quia verò ita est innata illa potentia, ut etiam sit elicitiva actualis appetitionis, ideò appetitui purè innato contradistinguitur, utpote in quo non potest distingui actus primus à secundo. vid. *Svaretz.* disp. 1. *Metaph.* s. 6. §. 3. B. Dn. *Ebel.* tract. de separat. propr. c. 4. art. 2. p. 88. *Animalis* appetitus est vel concupiscibilis vel irascibilis. *Concupiscibilis* est, qui occupatur circa bonum sensibus gratum. *Irascibilis*, qui circa malum iisdem sensibus adversum, prout ex Celeberr. Dn. *Durrio* Phil. Moral. disp. 5. §. 8. *Ejusdemq;* Instit. Ethic. part. 3. s. 1. c. 6. §. 12. constat. *Rationalis* est ipsa voluntas, quæ potentia est per essentiam libera.

§. 3. *Rationis* vocabulum etiam est ἐκ τῶν πρῶτων λεγομένων. Sumitur enim 1. pro ipsâ animâ rationali, formâ hominis specificâ. 2. Pro ipsomet intellectu, alterâ sc. animæ rationalis facultate. 3. Pro ratiocinatione. 4. Pro

4. Pro ipsâ naturâ & essentiâ rei. 5. Pro principio cognoscendi. 6. Pro libertate ipsâ, potentia enim rationalis & libera Dd. Metaphysicis æquipollent. 7. Pro intellectu judicante. vid. Armand. de Bello visu tr. 2. c. 208.

§. 4. Nunc, ut, quænam acceptiones sint hujus loci, dicamus, pugnam intelligimus non logicam, sive incomplexam sive complexam intelligas; Neq; physicam; sed moralem, inter appetitum appetentem vel averfantem & intellectû judicantem. 2. Intelligimus appetitum non innatum, sed elicatum; cumq; non tam rationale, quàm animale; animale non tantùm concupiscibilem, sed etiam irascibilem concretivè spectatum, prout sc. non præcisè est facultas, sed facultas appetens, adeoque in esse appetitûs formaliter constituta. 3. Rationem verò non sumimus pro ipsâ animâ rationali, neque præcisè pro intellectu, sed pro intellectu judicante, quò ipso in simul omnes reliquas acceptiones vocis rationis excludimus.

§. 5. Dixi autem 1. non tam rationale, quàm animale hîc intelligi appetitum: Etsi enim non negemus, quòd voluntas sæpè rationis dictamini obedire recuset, quia tamen Scholastici ut & Novatores moderni concupiscentiam superioris facultatis adversus rationis judicium negligunt, hinc de pugna, quæ voluntati cum ratione intercedit, hîc non tam erimus solliciti, præsertim, cùm scopus noster unicè eò collimet, ut quasdam Novatorum & Scholasticorum controversias *κατὰ τὴν δα* hâc in parte sequamur.

§. 6. Dixi 2. hîc sumi rationem pro intellectu judicante: ubi adhuc notari velim, non sumi pro

facultate judicante , prout extendit se *ad omnia cognoscibilia*, sed prout restringitur *ad τὰ πρακτικά*; quanquam nolimus etiam hōc respectu iudicium illud appellare practicum, cū omnes actus intellectūs in se & suā naturā sint speculativi: Intellectus namque nihil efficit, quia actiones ejus sunt immanentes, quæ *πινήσεις* dici non possunt, nisi *τὴν ποιήσιν* cum *θεωρίᾳ* confundere velis: Neq; intellectus moraliter (i. e. benè vel malè) agit , per hoc enim distinguuntur actus intellectūs & voluntatis, quòd *actus intellectūs* sint vel veri vel falsi, *actus verò voluntatis* sint vel boni vel mali.

§. 7. Quemadmodum verò, si quis homini barbaro immortalitatem animæ esset ostensurus, præsupponitur, quòd barbarus intelligat, animum aliquem in nobis esse, quidque tum isto, tum immortalitatis nomine denotetur: Ita antequam existentiam hujus pugnæ contra adversantes probemus, penitiūs, in quo ejus naturā consistat, dispiciendum est. Dico autem i. Non est pugna hæc appetitūs & rationis eadem, quæ pugna carnis & spiritūs: *Pugna enim rationis & appetitūs* etiam est in non-renatis, secus verò se res habet de *luctâ carnis & Spiritus*: In quibus enim nihil spiritus est, in illis pugna carnis & spiritūs locum non habet: In non-renatis nihil spiritus est. E. in non-renatis pugna carnis & spiritūs locū non habet. Minor patet ex descriptione spiritūs, quam ex disp. graduali de novo homine Dn. *Iusti Söffings* sub præsidio Dn. Joh. Musæi annò 51. Jenæ habitâ, cū res hæc ad Dn. Theologos spectet, adducemus. Ita autem c. i. num. 4. loquitur: *Nonnunquam spiritus opponitur carni, atq; idem denotare videtur, quod novum hominem,*
seu

seu χάρισμα illud à Spiritu S. in homine regenerato productum, quod causa & principium est omnium bonorum operum tam internorum, quàm externorum. Et tale qui à Deo in corde suo habet χάρισμα, ejusq; virtute vitam instituit, is in scripturâ dicitur secundum spiritum vivere, quod nihil est aliud, quàm internum sanctumq; Spiritûs impulsum sequi, carnem mortificare, pravis concupiscentiis resistere, & ea, quæ bona, quæ Deo grata, quæ Christiano digna, amare, probare, cupere, querere, facere. Quâ de luctâ plura lectu dignissima videantur in locis Theologicis B. Wilh. Lyseri c. 3. l. 3. n. 341. quibus judice B. Hülsemanno disp. de ministr. vocatione §. 68. ad sui perfectionem nihil, quàm lux publica deesse videtur.

§. 8. Dico II. pugna hæc appetitûs & rationis est dissensus appetitûs & rationis circa voluptates & dolores, unde aliquis dicitur continens vel incontinens, tolerans vel intolerans, vel contra rectam rationem vel ei conformiter agens, non tamen ex habitu. Ubi *conceptum communem* nobis suppeditat dissensus, utpote qui latior, & de pluribus in quid prædicari aptus est. *Proprius* verò conceptus petitur à pugnantibus, objecto & consequentibus.

§. 9. Pugnantes sunt *appetitus & ratio*, ut supra fuit dictum! Etsi enim *Erasmus* in milite Christiano c. 4. p. 34. *animam & corpus* esse dicat, quæ neq; dirimi queant sine maximò cruciatu, neq; conjunctim vivere sine assiduò bello. Cui illud *Lipsii* consonum est, quando i. de Constant. c. 5. sub personâ Langii inquit: *Quod te non fugit, due in homine partes sunt, anima & corpus: Illa nobilior, quæ spiritum ignemq; refert; hæc vilior, quæ terram.*
Iunctæ

Iuncta ista inter se, sed concordia quâdam discordi: nec facile inter eas convenit, utiq³, cum de imperio agitur aut servitute. Regere enim utraq² vult, & magis illa, quæ non debet. Terra attollere se supra ignem suum conatur, & cœnum hoc, supra cœlum: Hinc in homine dissidia, turba, & veluti assidua quedam velantium inter se partium pugna. Nihilominus non tam animæ & corpori, quàm diversis unius animæ facultatibus pugnam hanc esse adscribendam apparet, si rem penitus cum aliis, quos vide, consideremus.

§. 10. Objectum quod concernit, quoad formale quidem, à quo sc. movemur, ut aversemur & appetamus aliquid, *voluptates & dolores* sunt. Voluptates hæ sunt bona jucunda. Dolores verò sunt mala quædam jucundis bonis opposita; & quamvis in sese nec honesta nec turpia sint, actus tamen appetitûs circa illa ab omni imperfectione absolvendi non sunt.

§. 11. Consequentia quod concernit, hæc sunt, ut sc. aliquis exinde audiat *continens vel incontinens, tolerans vel intolerans, vel contra rectâ rationem vel conformiter ei agens*, non tamen *ex habitu*. Quâ in re dissentimus à *Knispelio* quòd disp. de pugna rat. & appet. §. 28. omittat hoc, quod pugna illa fundamentum sit, unde aliquis dicatur tolerans vel intolerans, cum enim non solum hæc pugna versetur circa voluptates, sed etiam circa dolores, ratio nulla dari potest, quare non à tolerantia vel intolerantia homo possit denominari.

§. 12. Nunc quæritur: *an talis pugna appetitûs & rationis, qualis in præcedentibus descripta est, reverà detur.*

tur.

eur. Experientia fanè comprobatur apertissimè, comprobatur illud Medæ apud Ovidium

————— *Video meliora, proboq̄*

Deteriora sequor,

ut diceret, amentis esse, id, quod sole meridiano clarius est, negare. Nihilominus repertus fuit *Bernhardinus Telesius*, qui libr. 9. de naturâ rerum c. 28. pugnam rationis & appetitûs in totum negat, ut operæ pretium me facturum esse confidam, si ea, quæ circa hoc negotium profert, accuratiùs lustravero.

§. 13. Ita autem discurret cit. Author: *Quoniam veluti entium reliquorum omniû, sic & animæ facultates non aliunde, sed à propriâ ipsius emanant substantiâ, itaq̄ inhaerent, penitusq̄ infixæ sunt, ut ne cogitatione quidem se jungi ab animâ possint, quæ igitur, si non una sint omnes, sibi ipsis certè maximè similes, cognatæq̄, & perpetuò concordēs, ut una omnes videri queant.*

§. 14. Sed i. ambigua est hæc locutio, *potentias animæ ab animâ non posse ratione separari*: Vel enim intelligit separationem *positivam*, quæ fit cum positione contrarii: Vel *privativam*, quæ præcisiva aliàs audit, & per simplicem mentis operationem fit: Vel *negativam*, quæ per secundam mentis nostræ operationem fit. Si *positivam*, verum est, ita potentias animæ ab animâ non posse separari. Si *negativam*, neque sic alicujus erroris Author potest accusari, quia falsa est hæc enunciatio: Anima non habet potentiam rationalem, sc. juxta cursum naturæ consuetum. Si verò *præcisivam*, seu *privativam*, ut vocant, intelligit, inconstantiam authoris ejusque absurditatem noto. Concedit ille, animæ faculta-

B

tes

tes ab ipsâ substantiâ animæ emanare, eiq̄ue reverà inhæ-
 rere, & nihilominùs negat, eas ratione posse sejungi ab
 animâ, sc. præcisivâ separatione. Argumentor enim
 ita: Q. non pertinet ad primum conceptum alicujus
 rei, illud ab eo potest separari ratione: At potentiæ illæ
 non pertinent ad primum conceptum animæ E. Min.
 prob. quia anima est substantia, potentiæ verò illæ juxta
 authorem sunt accidentia, accidentia autem ad primum
 substantiæ conceptum non pertinent, cum essentialiter
 diversa sint. 2. Quæ realiter possunt separari, ea etiam
 ratione possunt separari: possum enim ibi optimè unum
 sine alio concipere, & si realis separatio non officit alte-
 rius essentiæ, multò minus rationis separatio officit:
 Nam si anima est anima, licet potentiis illis non sit in-
 structa, sed eis supernaturali modo careat, cur non pote-
 ro concipere animam absq̄ue potentiis. Atqui (subsu-
 mo) potentiæ animæ (positâ Authoris hypothese) ab
 animâ possunt separari realiter. E. Minor patet, quia
 Authoris hypothese suppositâ potentiæ illæ sunt propria
 animæ ab animâ realiter distincta; propria autem à sub-
 jectis suis realiter distincta ab eodem ob negationem re-
 pugnantia separari possunt.

§. 15. Mirabilis est ratio, *potentia illa emanant ab
 unâ substantiâ animæ.* E. *non possunt ferri in contraria:*
 Labascit enim consequentia ob defectum legitimæ pro-
 bationis, siq̄ue Author simplicem impossibilitatem ex
 ratione adducta colligere intendit, destruit libertatem
 humanam, non unicè post sed & ante lapsum: Con-
 fundit enim *lò non posse ferri in contraria*, cum *lò posse
 non ferri in contraria.* Utut concedamus, *lò posse non
 ferri*

ferri in contraria, homini naturâ convenire; negamus tamen, convenire ipsi naturâ, *non posse ferri in contraria*, cùm hanc simplicem peccandi impossibilitatem (proh dolor!) eventus ipse refutet. Et ne multa dicam, ob-ruam Telesium absurdis: Qui naturâ non potest ferri in contraria, vel, qui non potest agere contra rectam rationem naturâ, ille est essentiâ & naturâ Deus: solius enim Dei naturæ repugnat, agere contra rectam rationem, vel ferri in contraria: Homo naturâ non potest juxta Telesium ferri in contraria, seu agere contra rectam rationem E. homo est essentiâ & naturâ Deus.

2. Qui naturâ non potest ferri in contraria, seu repugnare rectæ rationi, ille non est indifferens ad utrumque oppositorum, ad bonum sc. & malum. Atqui homo naturâ non potest ferri in contraria, seu repugnare rectæ rationi. E. non est indifferens ad utrumque oppositorum, ad bonum sc. & malum. 3. Qui non est indifferens ad utrumque oppositorum, ille non est liber libertate contrarietatis & contradictionis: Homo non est indifferens ad utrumque oppositorum E. non est liber libertate contrarietatis & contradictionis. En monstra conclusionum! Non est, ut omnium monstrositatem probem, doceat nos exemplum Adami absurditatem ultimæ conclusionis, qui libertate utrâque præditus fuit, quem in finem transcribere lubet verba B. Meisneri p. 3. phil. sobr. s. i. q. 7. p. assert. i. p. 45. *Homo ante lapsum liber fuit à nececessitate & coactione, tam quoad actiones malas, quàm bonas, tam electionis quàm executionis respectu, tam quoad specificationem, quàm exercitium. Expers nececessitatis fuit ante lapsum, quia Deus reliquit eum in*

manu consilii sui. Eccl. 15. v. 14. Liberè igitur & contin-
 genter, non coactè, non necessariò bonum tum eligebat, tum
 prosequatur, malū etiam liberè eligebat & appetebat, quia
 nondum ab interno principio inclinabatur ad malum, atq;
 sic à servitute peccati liber fuit, non tamen à jure seu obliga-
 tione, quia datum ipsi erat præceptum, ne peccaret. Si ergo
 queratur: An Adam ante lapsum habuerit liberam potesta-
 tem eligendi vel bonum vel malum? respondemus, quod
 quidem illam habuerit, attamen eandem exercere non de-
 buerit. Hæc B. ille vir i. c.

§. 16. Sed pergit Telesius: Quoniam, inquiens,
 non quocunq; jucundo proposito, amplexandum né id sit, se-
 cum ipsa pugnare & in diversa distrahi anima videtur, sed
 ibi tantum, ubi vel unum quidem suave propositum est, bo-
 numvé unum, & minimè purum, sincerumque, sed quod
 molestum malumvé quodpiam excepturum appareat, vel
 sua via bonave multa, at quibus non omnibus simul, sed u-
 no tantum potiri liceat, reliquis carendum sit omnibus.
 Tandiu igitur anima secum pugnare distrahiq; videtur,
 dum præsens bonum futuro malo præhabendum, vel con-
 trà, & quòd è bonis omnibus præeligendum sit, dijudicet, de-
 cernatq;. Quò factò, nequaquam amplius discors apparet,
 sed ad unum idemq; lubens universa fertur, & unum idemq;
 sectatur, amplexaturq;.

§. 17. Sed R. I. Non sequitur: Pugna illa non
 datur de O. bono E. planè non datur. 2. Pugna illam
 appetitûs & rationis dicit, factò decreto, amplius non
 apparere E. concludo antea adfuit: Quod enim defi-
 nit esse, id ante fuerit, necesse est. 3. Falsum etiam
 hoc est, quòd, decreto factò, nulla amplius appareat
 discor-

discordia. Ante factum, ait Heiderus in phil. moral. part. I. p. 98. *recta ratio velut Pallas Homerica semper reclamatur, & oblectatur conatibus illicitis; In facto saepe nos quasi vellicat, & aliorsum trahere conatur: Post factum acutissimos conscientiae dolores excitat. Nunquam enim recta ratio, dicit Knispelius l.c. §. 23. consentit in vitia, sed ferre cogitur, quae mutare non potest.* 4. Praesupponit, voluntatem pollere imperio herili in alias facultates inferiores, quod falsum est: *Postquam enim voluntas humana voluntati divinae negavit obedientiam, etiam appetitus inferior superiori renunciauit famulitium, prout scitè & venustè admodum loquitur in Anthropol. p. 226. l. I. c. 4. q. 3. Magnus quondam, jam verò p. m. VIR, Excellentiss. Dn. Sperlingius.* 5. Hoc adhuc addo, non demum circa plura objecta, sed circa unum idemque objectum, aliter ab appetitu, aliter ab intellectu apprehensum, pugnam illam oboriri, ita, ut idem objectum, quod intellectus averſandum esse statuit, appetitus concupiscat.

§. 18. Restat, ut de causâ huius pugnae aliquid dicatur, ubi tamen praecognoscendum est, *num motus appetitus sensitivi sint capaces moralitatis nec ne?* Et si capaces sint moralitatis, *sitne pugna illa peccatum nec ne?* Prius quod attinet, veteram forsan telum aliquis in nos torqueat, eam esse motuum horum vim, ut actiones planè reddant invitas: Ipsum etiam καλόν esse extra nos, & per consequens illos ipsos motus esse violentos, quia actio, cujus principium sit extra nos, violenta sit.

§. 19. Sed non est, ut hisce ab affirmativâ nos patiamur abstrahi, quam firmioribus novimus esse stipatam rationibus. Argumentamur. 1. Hæc assertio, quòd motus appetitûs non sint capaces moralitatis, homines transformat in bestias, imò bestiis facit deteriores. E. absurdissima est. Consequentia est certissima. Antecedens eâdem certitudine gaudet: Quid enim concupiscentia nostra aliâs differret à bestiali concupiscentiâ? Et annon reverà homo esset deterior brutis ratione destitutis, quandoquidem hæc non agunt adversus dictamen rationis, homini verò inest dictamen rationis, cum quo appetitus decertat. vid. D. D. *Calov.* T. 4. q. 4. de statu integr. p. 548. 2. Argumentamur. Motus hi inordinati vitandi sunt. E. inter invita non possunt referri, quia quæ simpliciter invita sunt, à nobis vitari non possunt. Antecedens patet, quorsum enim aliâs leges, quorsum poenæ, quorsum remedia illa moderandis affectibus præscripta? Frustranea sanè hæc omnia essent, nisi antecedenti sua constaret veritas. Si nunc motus illi inordinati non possunt referri inter invita, erunt capaces moralitatis, omnis enim actio hominis est vel spontanea vel invita; vel capax moralitatis, vel non capax moralitatis.

§. 20. Eviçtò ita priori, *posterius* facile poterit decidi, sc. rotundè fatemur, pugnam illam rationis & appetitûs esse peccatum: Quodcunq; enim rectæ rationi adversatur, illud peccatum est: Motus inordinati appetitûs sensitivi rectæ rationi adversantur. E. peccata sunt. Neque nodum hunc solvit responsio *Gebh. Theod. Meieri*, dicentis in analys. l. 7. Arist. Eth. ad Nicom. concl.

concl. XIII. *Pugna ista simpliciter non est peccatum, sed tum demum fit peccatum, quando ratio ab insultante appetitu vincitur & succumbit.* Quibus consona sunt verba *Slewogti* disp. pr. 8. s. 2. assert. 3. p. 771. *Quum appetitus dicitur inclinare ad peccatum, quia sibi & corpori bonum sensibile ac jucundum appetit, quod est contra rationem, id non est formaliter peccatum, quatenus consideratur in ordine ad corpus hominis, sed est ipsi valde congruum ac conveniens; dicitur tamen ferri in peccatum, quia in tale opus propendet ac objectum tale, ut si accedat consensus rationis, committatur peccatum ac culpa.* Consentit *Vazquetz* disp. 90. T. 1. in I. 2. c. 4. n. 10. §. *Verum observandum.* Notum enim est, nosque in superioribus diximus, in hominibus malè agentibus & in opere adhuc occupatis tantum oriri tremorem, tantam consternationem, ut quâ ratione sibi consulere debeant, ancipites hæreant: Unde tantus ille tremor? Unde quæso tanta illa consternatio, nisi à rationis rectæ dictamine eos vellicante & adhuc abstrahere conante? Sed estné id ipsum consentire? Vel, an illa actio contra dictamen rationis non erit peccatum? Minimè. 2. Consensus ille rationis est error intellectûs, error verò simplex in intellectu non potest facere actionem peccaminosam, si talis ante non fuit: Quod enim non est principium actionis moralis, quâ talis, illud non potest actionem reddere moralem. Intellectûs ille error non est principium actionis moralis, quatenus est moralis (ratio enim sive principium, cur actio sit moralis, est, quia illa à potentiâ liberâ liberè operante provenit, qualem potentiâ liberam intellectum esse, ipsi dissentientes negant) E. non potest error ille intellectûs reddere

reddere actionem moralem, & sic neq; peccaminosam, quia actio peccaminosa est moralis. 3. Calixtus, pro quo Meierus disputat, concupiscentiam (motus illos) describit, quæ frænari & corrigi debeat, & in sanctiorem ordinem redigi, quæ per ferociam exorbitet, & suo impetu feratur, quæ ad motus & impetus rationi adversos proclivis sit, & à melioribus ipsoque Deo Optimo Maximo avertat, prout hinc inde *Calixtus* Exerc. de P. O. imprimis §. 22. 61. 62. scribit: Sed ex his talia fluunt argumenta. 1. Q. non consistit in mediocritate rectâ ratione definitâ, sed illam mediocritatem excedit, ita ut debeat corrigi & frænari, id non est virtuosa actio, sed (cùm sit spontaneum seu voluntarium, adeoque moralitatis capax,) peccatum: At motus illi non consistunt in mediocritate rectâ ratione definitâ, sed illam mediocritatem excedunt, ita tamen, ut corrigi & frænari (juxta Calixtum) debeant. E. sunt peccata. 2. Motus illi inordinati, dum dicuntur nos avertere à Deo, vel causa esse, ut à D E O avertamur, vel sunt aversionis illius à Deo causa physica vel moralis. Non physica: Nam motus illi per propriam entitatem non causant aversionem voluntatis à Deo: E. moralis causa erunt: Ipsis igitur imputabitur & quidem iudicio sapientum illa aversio, totumque illud, quod vituperio dignum continet, sicque ipsi motus vitiosi erunt, actio enim moraliter bona nullô modô est causa aversionis à D E O.

§. 21. Ad rationes contrarias §. 18. insinuatatas ut respondeamus, opus fortasse erit. Quod autem primam attinet, de affectuum impetu, non est, ut hinc
aliquid

aliquid metuamus incommodi: Etiam si n. non negaverimus, affectus suâ vehementiâ mirificè mentem hominis turbare, non tamen omnem omninò libertatem illis denegamus. Patet in primis ex affectu vehementissimo sæpius, irâ sc., quæ quidem egregiè obfuscat libertatem, non tamen actionem reddit invitam, cum adhuc à ratione regatur, prout artificiosè satis iudicio Celeberr. Dn. *Rachelii* exprimit Aristoteles 7. Eth. Nic. 6. *Videtur, ira illa quidem aliquâ ex parte rationem, sed negligenter & confuse audire &c.* Quod 7. rationem attinet, καλόν illud, quod nos provocet, extra nos esse, & sic actionem reddere violentam, fallax hîc rursus præsupponitur hypothesis, quasi omnis actio, cuius aliquod principium extra nos est, sit violenta. Cum enim omnes nostræ actiones propter finem sint, atque sic omnium actionum humanarum dentur aliquæ causæ impulsivæ extra nos, neq; tamen omnes sint violentæ, hypothesis sanè illa constare non potest, nisi ita restringatur, ut nos ad actionem illam nihil conferamus. 2. Rationem hanc in adversarios retorquemus cum *Acutis*. Dn. *Rachelio* disp. 1. de princip. action. human. §. 34. hîc modò. Quod violentum est, ad nos ipsi nihil conferimus: Atqui ad ea, quæ pulchritudine & jucunditate rei impulsî facimus, nos ipsi multum conferimus, appetimus enim illa, ac membra etiam ad ea persequenda movemus. Quare non sunt violenta, nec invitò facta.

§. 22. Præcognitis ita præcognoscendis, nunc in causam pugnæ inquirere propius & accuratius licet: Utque uno q. intuitu scopus cernatur, quæritur: *An pugna hæc homini sit naturalis?* Quoniam verò naturale
C
variis

vāriis modis accipitur: vel *constitutivè*, quā ratione illud est naturale, quod rem constituit; vel *consecutivè*, quā ratione illud est naturale, quod est proprietas formæ; vel *subjectivè*, quo modò illud naturale dicitur, quod naturæ arctissimè inhæret; vel *perfectivè*, prout illud naturale est, quod naturam perficit; vel *transitivè* pro eo, quod cum naturâ in alios propagatur vid. Excell. Dn. *Præsidis* Met. recogn. part. gen. l. 2. c. 14. quōnā g. modò naturale hīc sumatur, dicendum est. Non autē arbitror, sumi pro naturali *subjectivè*, neq; existimo intelligi *transitivè*, vel *perfectivè* tale, sed naturale vel *constitutivè* vel *consecutivè*.

§. 23. Formato ita quæstionis statu, Scholastici *Vazquetz* sc. *Scotus*, *Bellarminus*, &c. quibus Novatores moderni *Calixtus*, *Dreierus* cum complicibus accedunt, naturalem hanc pugnā esse dicunt, ut etiam *Vatzquetz* T. I. in l. 2. disp. 90. c. 4. n. 9. dicta Rom. 7. v. 18. & 23. huc referat, & *Dreierus* satis blasphemè, aliter hominem creari non potuisse, asserat in der *Gründl. Erörterung* q. 1. de peccato originis p. 152. ubi ita loquitur. Der unterste Theil der Seelen/darin der Mensch mit den unvernünfftigen Thieren überein kompt/begehrt nichts anders / als was den Sinnen lieblich und angenehm ist/das vermag sein Wesen/und kan nicht geändert werden/oder es müste nicht mehr der appetitus sensitivus die sinnliche Begierde seyn. Das oberste Theil der Seelen begehrt das / was der Vernunfft und Erbarkeit gemäß ist/das streitet miteinander nach der natürlichen inclination und propension dieser Kräfte der Seelen. Sed falsa hæc sunt, & in Deum T. O. M. injuriosa, qui non posset ab ipso peccato absolvi si homo ab initio creationis naturaliter in illud propenderet! Ita enim

enim

enim argumentamur cū *Dn. Slevogto* disp. 8. pr. f. 2. ad f. 3. Si inclinatio aliqua naturalis esset in homine ad peccatum, Deo veluti authori acceptum esset referendum peccatum: Posterius non est. E. nec prius. Conseq. prob. Quicquid secundum naturalem inclinationem est, quam Deus implantavit, illud non omninò est præter Dei voluntatem & efficaciam: Sed peccatum (juxta Dreierum) secundum inclinationem naturalem est, quam Deus implantavit; E. Conclusionis absurditas arguit falsitatem alterius præmissæ: Non verò majoris, utpote quæ vera est, quia non egit contra suam voluntatem Deus in plantatione hominis. Minor ergò falsa erit, quæ Dreieri est & sequacium.

§. 24. Alia argumenta taceo, quæ *Dn. Theologorum* venerandus chorus urgere solet, sc. quòd repugnet hæc assertio *Calixti & Dreieri* imagini Dei concreatæ, ἀναμαρτία Christi, statuique glorificationis; herculeum enim hoc, quod ex *Dn. Slevogto* adduximus, est, nullis machinis infringendum. Quamvis enim ad illud tandem confugiant, Deum non posse esse causam peccati per se, interim posse dici causam ejus per accidens, non tamen hòc ipsò argumento satisfaciunt, utpote quod evincit, Deum etiam sic statui causam per se peccati, quia peccatum, stante hypothesis eorum, non sit præter Dei voluntatem & efficaciam. Nec 2. etiam statuendum arbitramur, Deum esse causam peccati per accidens; cùm neque sic ab omni culpâ liberari possit, ut cordati hinc Theologi & Philosophi rectius sentientes meritò illis Novatoribus se opponant. Neque enim sufficiens est ratio anonymi cujusdam in
Christi

Christlichen Bedencken pag. 45. Die Sach betrifft nur einen terminum philosophicum E. Philosophandum enim est sobriè. Neque licet cuique terminos *pro libitu* usurpare vel adhibere, sed prout ipsa rei natura & conditio fert & patitur: cum autem Deo *culpa damnationis nullà ratione*, neque per se, neque per accidens, neque directè, neque indirectè *adscribi possit*, prout piè & solide ostendit B. *Glassius* part. 2. exeg. Evang. & Epist. text. p. 251. ergo neque ullò modò ipsum peccatum, quod est *adequata* æternæ damnationis *causa*. Dn. D. *Calov.* Harm. Calixt. Arm. de pecc. §. II. pag. 918. seqq. Angustia chartæ plura non capit. Concludimus ergo, Deoque gratias agimus pro concessio clementer auxilio, hoc saltem addentes, causam hujus pugnæ esse peccatum originale.

COROLLARIA.

I.

Divisio entis in creatum & increatum est immediata.

II.

Non datur elementorum vel alteratio, vel transmutatio.

III.

Deus concurrit ad omnium creaturarum actiones.

